

www.mevzuattakip.com.tr

Sosyal Denge Sözleşmeniz Geçerli mi; Zorunlu Süreler, Ölçütler ve Eleştirisi

UYARI: Makale'nin tamamına, sitemize üye girişi yaptıktan sonra ulaşabilirsiniz. Siteye üye değilseniz, lütfen ÜYE OL butonuna tıklayarak üye olunuz. Üyelik esnasında, girilen bilgilerin şüpheli olması halinde, üyeliğiniz silinecektir.

Sosyal Denge Sözleşmeniz Geçerli mi; Zorunlu Süreler, Ölçütler ve Eleştirisi

Nevzat ŞAHİN

İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

Giriş

Kişisel olarak mahalli idareler için ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun mali haklarının dışında imkanlar sağlayan düzenlemeleri doğru bulunmamakla beraber, belediyelerin Sayıştay kararlarına rağmen ve siyasi etkinliklerinin kullanarak ve hatta riskleri ve yargılamalarda göz önüne alınarak sosyal denge ödemelerinin 90'lı yılların sonlarına doğru başlattıkları neticede yasayla hak verildiği bir uygulama sosyal denge ödemeleri.Yasal düzenlemeyle kuralları ve sınırları belirlenmiş olsa da bugün bir çok belediyenin bu kural ve sınırlara uymadığı, yasayla belirlenen oranların fevkinde ücret ve haklar belirlendiği ve giderek kapsamın genişletildiği, ve hatta Kamu personeli için imzalanan toplu sözleşmelerin mali ve sosyal haklarının dışında bir çok ödeme kalemi oluşturdukları ve önceden olduğu gibi Sayıştay kararlarını da takmadıkları malumdur. Sayıştay kararlarının uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar ve idari mahkeme kararlarıyla kararların icrasının engellenmesi ve ilave mahkemelerde yürütülen süreçler neticesinde Sayıştay kararların icrasının ortadan kalktığı ve etkinliğinin kalmadığı değerlendirilmektedir. Hatta kimi zaman denetime giden Sayıştay denetçilerinin ilgili belediyenin daha önceki denetimlerde kamu zararlarının akıbetini dahi takip etmediklerini sıradan tenkit maddeleri yazarak denetimi bitirdikleri bilinen bir husustur.

Mahalli idarelerde sosyal denge sözleşmelerinin 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunda imzalanma dönemleri bariz bir şekilde belirlenmişken, uygulamada birçok belediyede bu sürelerle bağlı kalınmadan imzalanan sözleşmelerin bitiminde yeniden sözleşme imzalandığı görülmektedir.

Öte yandan bazı belediyelerin sosyal denge sözleşmesi yapmanın koşullarını yeterince irdelenmeden ve dolayısıyla bu koşulların oluşup oluşmadığına bakmadan iki yıllık dönemlerle yasa gereği imzalanan sözleşme veya hakem kurulu kararlarında getirilen Kanunun geçici 15.maddesindeki süre uzatımlarına ilişkin düzenlemelerden hareketle sosyal denge sözleşmeleri imzalanmaktadır.

Bu bağlamda ele aldığımız temel sorun sözleşmelerin zamanları, ödeme koşulları konularına değineceğiz.

Tanımlara Bakış

Sözleşme dönemlerinin anlaşılması için kanundaki tanımlara bakmak ve dönemlere ilişkin sınırlayıcı düzenlemeleri bu bağlamdan yorum kurmaya temel almak gerekir. Öncelikle Kanunun kapsama ilişkin 2.maddesi uyarınca, belediyeler işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlileri hakkında uygulanır.Kamu görevlisi kanunun tanımlara ilişkin 3.maddesinin (a) bendinde tanımlanmış olup, "Kamu görevlisi: Bu Kanun kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonlarında istihdam edilenlerden işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlilerini," ifade etmektedir. Hal böyle olunca belediyede çalışan işçi olmayan personelin memur ve sözleşmeli personel olduğunu belirtmeliyiz.

Kanunda 3. maddesinin (h) bendinde toplu sözleşme ise "(Değişik: 4/4/2012-6289/3 md.) ..Bu Kanunda belirtilen esaslar çerçevesinde kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını belirlemek üzere yürütülen toplu sözleşme görüşmeleri sonucunda mutabık kalınması durumunda taraflarca imzalanan sözleşmeyi,"olarak tanımlanmıştır.

Toplu Sözleşmelerin Süresi

Kanunun Toplu sözleşmenin kapsamında 28.maddesinde (Değişik: 4/4/2012-6289/18 md.) "Toplu sözleşme; kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarını düzenleyen mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak kamu görevlilerine uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları kapsar.

Toplu sözleşme ikramiyesi hariç olmak üzere toplu sözleşme hükümlerinin uygulanmasında sendika üyesi olan ve sendika üyesi olmayan kamu görevlileri arasında ayırım yapılamaz."

Sosyal Denge Sözleşmeleri (SDS)

Toplu sözleşme hükümleri, sözleşmenin yapıldığı tarihi takip eden iki mali yıl için geçerlidir. Madde de toplu sözleşme kapsamında hangi hususların bulunacağına dair hükümler olmakla beraber bizi ilgilendiren önemli husus toplu sözleşmelerin iki yıl için yapıldığıdır. Mahalli idareler sosyal denge sözleşme dönemlerinin belirlenmesinde toplu sözleşme tanımı önemli yer arz eder. Çünkü; sosyal denge sözleşme dönemleri “toplular sözleşme” dönemleriyle ilişkilendirilmiştir.

Bu husus mahalli idareler sosyal denge sözleşmesinde dönem belirlemeden önemli bir ölçüt olacaktır.

SDS Süreleri/Uygulama Dönemi İlişkisi

Bir diğer husus ise Kanunun Toplu sözleşme görüşmeleri başlıklı 31.maddesinde yer alan toplu sözleşme görüşmeleri son rakamı tek olan yıllarda yapılır. Maddeye göre Ağustos ayının son iş günü tamamlanır düzenlemeleridir. Böylece son rakamı tek olan yıllarda toplu sözleşme görüşmesi yapılacağını ve anlaşma sağlanırsa veya hakeme giderse uygulanacak toplu sözleşme döneminin izleyen iki yılı kapsayacağı anlaşılmaktadır. Örneğin 2019 yılının Ağustos ayının son iş günü itibariyle tamamlanan görüşmeler veya hakem kararı sonrasında 2020-2021 yıllarının toplu sözleşmesinde ödenecek mali ve sosyal haklar belirlenmiş olmaktadır.

Bu hususlar böylece belirlendiğine göre Mahalli idarelerde sözleşme imzalanması başlıklı yasa maddesinin alıntılalım. Kanunun 32.maddesinde, “(Değişik: 4/4/2012-6289/22 md.) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, ..karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediyelerde belediye başkanı, ... arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir. Bu sözleşme bu Kanunun uygulanması bakımından toplu sözleşme sayılmaz ve bu kapsamda Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurulamaz.

Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.

İlgili mahalli idarenin; vadesi geçmiş vergi, sosyal güvenlik primi ile Hazine Müsteşarlığına olan borç toplamının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde

onunu aşması, ödeme süresi geçtiği halde ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunması veya gerçekleşen en son yıla ilişkin toplam personel giderinin, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin belediyelerde yüzde otuzunu, ...aşması hallerinde bu madde kapsamında sözleşme yapılamaz. Sözleşmenin yapılmasından sonra bu koşulların oluşması durumunda mevcut sözleşme kendiliğinden hükümsüz kalır.”

SDS İçin 31/12/2019 tarihine Kadar İmzalanmak/Yenilenmek Durumunda Olduğu

Maddede görüldüğü üzere öncelikle sosyal denge sözleşmesinin ödenebilmesi için başkanın teklifi üzerine meclisçe karar verileceği belirlenmiştir. Bu karar alındıktan sonra ilgili sendikayla sosyal denge ödemesinin miktarının belirlenmesine geçilmektedir. Böylece “arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir.” Dikkat edilirse sosyal denge sözleşmesinin imzalanması için birinci dönemsel şart “toplu sözleşme sürecinin tamamlanması”dır. Örnekten hareket edersek 2019 yılı Ağustos ayı sonu itibariyle hükümetle memur konfederasyonları arasında toplu sözleşme süreci hakem kurulu kararı ile tamamlandığına göre bu kararı izleyen 3 ay içinde mahalli idarelerde sosyal denge sözleşmesi imzalanabilecektir. Böylece her zaman sosyal denge sözleşmesi imzalanamamaktadır. Uygulamadan belediyelerin bu süreler bakmadıkları ve sosyal denge sözleşmeleri imzaladıkları gibi, ayrıca ilerideki gelişmelere göre de ek sözleşmeler yaptıkları da bilinmektedir. Birinci dönemsel kuralın hükümet ve sendika görüşmelerinin sonuçta kabul edilen toplu sözleşme yasal sürecinin tamamlanmasıdır. İşte bu süreden sonra 3 ay içinde sözleşme imzalanabilecektir.

Yeni Sözleşmeler İçin de 2019 Yılı Son Üç Ayında Meclis Kararı Alınacağı

2019 yılı Mahalli idareler seçimi sonrası yani 31/3/2019 tarihi sonrası ikili bir durum ortaya çıkmıştır. İsteyen belediyeler seçim öncesi varsa SDS uygulamasına 31/12/2019 tarihine kadar devam edecek, isteyen belediyeler 31/3/2019 tarihini dikkate alarak yeniden SDS imzalayacaktır. Ancak 2020 yılında ödemeye devam etmek veya ilk defa sözleşme yapmak durumunda olanlar 31/3/2019 tarihinde sözleşme imzalamış olsalar dahi, 2020 için ayrı karar almak durumundadırlar. Bunun yolu da Kamu Hakem Kurulunun kararının yayınlanmasını takip eden tarihten itibaren 2020-2021 dönemi için karar almış olmasıdır. Söz konusu sürenin disiplinli süre olduğunu düşünmek mümkünse de bu sadece bir kanaat olabilir, ancak tam hukuk uygunluğunun garantisini vermeyecektir.

Yeni Sözleşme Hakem Kurulu Kararının İlanı Sonrasında Üç Ay İçinde İmzalaması

Burada dikkat çeken husus ise toplu sözleşme sonrası “sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir.” Hükmüdür. Kamu Görevlileri Hakem

Kurulu Kararı 28/8/2019 tarih ve 2019/1 sayılı olup, karar 01/09/2019 tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır. Kanaatimizce karar 28/8/2019 tarihinde alınmış olup Kanunun 31.maddesinde “Toplu sözleşme süreci, Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararının alınması da dahil olmak üzere en geç ağustos ayının son iş günü tamamlanır. ” hükmü yer aldığından ilan değil hakem kararının alındığı tarihi izleyen “gün” değil “ay” sayılmalıdır. Buna göre Eylül,Ekim, ve en son Kasım aylarında mecliste görüşme yapılmış ve karar alınmış ve sözleşme imzalanmış olmalıdır.

Nitekim DPB.nın 17/07/2012 tarih ve 8326 sayılı görüşünde; Mahalli idarelerde yapılacak sözleşmelerde; “...toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir.” hükmü karşısında, üç ayı geçtikten sonraki süreçte mahalli idarelerle sözleşme yapılıp yapılamayacağı, sorununa verdiği cevapta; Mezkur 32 nci maddede yer alan; “toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabileceği” ibaresinin üç ayı geçtikten sonraki süreçte sözleşme yapılamayacağı anlamına geldiği belirtilmiştir.Tabi ki burada söz konusu olan seçime özel istisnai bir durum olup, normal şartlarda toplu sözleşme süreci sonrası üç ay içinde imzalanabilecek sözleşmenin zamanını beklemeden seçime özgü imkanın kullanılmasıdır. Yoksa sözleşme imzalamaya ilişkin genel hükme uygun sözleşme imzalama döneminde (iki yılda bir) sözleşme imzalanabilecektir.

Özetlersek 2019 yılının Kasım ayı sonuna kadar 2020-2021 yılları için karar almayan belediyelerin sosyal denge ödemesine devam etmesi Sayıştay denetimlerinde sorun yaşanmasına(kamu zararı gibi) yol açabilecektir.

İmzalanacak Yeni Sözleşmenin 2020-2021 Yıllarını Kapsayacağı

Kanunun 32.maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır ve sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez. Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir. Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.” Fıkrası ise konuya ilişkin başka belirlemeler yapmaktadır. İlk belirleme veya sınırlama yapılacak sosyal denge sözleşmesinin süresiyle ilgilidir. Buna göre “Yapılacak sözleşme, toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır” Yani yapılacak sosyal denge sözleşmesinin süresi hükümetle sendikalar arasında veya hakem kurulunca belirlenen toplu sözleşmenin uygulanacağı dönemle sınırlıdır. Örnekten hareketle 2019 yılında 2020-2021 yılları için toplu sözleşme hükümleri açıklanmıştır. Bu durumda belediyelerde imzalanacak toplu sözleşmelerde dönem 2020-2021 dönemdir.

Burada esasen başından beri düzensiz süregelen dönemleri ele almakta yarar vardır. Şöyle ki; bir önceki toplu sözleşme dönemi 2018-2019 dönemini kapsıyordu. Bunun anlamı bir önce imzalanan sosyal denge sözleşmelerinin süresinin 2019 yılında bitmiş olduğudur. Bu hususu önemle dikkat çekilmesi gereken usulü bir işlemdir. Netice

olarak “Yapılmış Sözleşmelerin Süresinin Yeni Döneme Geçemeyeceği” kuralına göre 2020 yılı öncesi imzalanan sözleşmelerin 2020 yılında da devamı imkanı yoktur. (Geçici 14.madde hariç) SDS’leri “toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olarak uygulanır”

İmzalanacak SDS Süresinin Mahalli İdareler Seçim Döneminin Son Süre olduğu

Kanunun 32.maddesinde bir başka genel sınırlama ise, Yapılacak sözleşme, ...”sözleşme süresi hiçbir şekilde izleyen mahalli idareler genel seçimi tarihini geçemez.”

Demek ki belediyelerin imzalanacak sözleşmelerinin bitim süresi mahalli idare seçimi tarihini geçemeyecektir. Böylece sosyal denge sözleşmelerinin başka bir sınırı konulmuştur. Bir belediye yönetiminin gelecek dönemin yönetimi için güçlük arz edecek sözleşme imzalamaması önlenmiş olmaktadır.

Mahalli idareler Seçim Sonrası İmzalanan SDS ; Aynı Yıl Yeni SDS İmzalanması

Yeni başkanlarında konuya yeterince vakıf olmadan daha doğrusu belediyenin mali durumunu tanımadan sosyal denge sözleşmelerini önlerinde buldukları ve inisiyatif kullanamadan veya yeterince bilgi sahibi olmadan sözleşme imzaladıkları ve mali durumun yeterince dikkate alınmadığı gözlemlenmektedir. Ancak 2019 seçimlerinde imzalanacak sözleşmenin süresinin toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olma kuralı nedeniyle 2020 yılına geçemeyeceği dolayısıyla aslında yeni sözleşme sonrası 2020-2021 yılı içinde ikinci bir sözleşme imzalanması gerekmektedir.

SDS’nin Kazanılmış Hak Olmadığı

Kanunun 32.maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinin “Bu sözleşmeye dayanılarak yapılan ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.” Düzenlemesi İş Kanunundaki gibi kazanılmış hak kavramı oluşturmanın önüne geçmek için konulmuştur. Böylece yargıda dava açmak suretiyle belediye Başkanlarının SDS imzalanmaya zorlanması veya imzalanacaksa geçmişte verilen tutarları vermek zorunda bırakılmasının önüne geçilmektedir.

Sosyal Denge Tazminatının Miktarı: 2020 Yılı

28/8/2019 tarih ve 2019/1 sayılı Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararının Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklar bölümünde Sosyal denge tazminatına ilişkin 1.maddesine göre, “(1) Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine, 4688 sayılı Kanunun 32 nci maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı, en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100’ üdür. Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek

sözleşmelerde, tavan tutan aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebilir...”

2020 yılının ilk altı ayı için belirlenen aylık katsayısına göre (enflasyon farkı oluşması durumu hariç), en yüksek devlet memuru aylığı tutarı “1.368 TL” olacaktır. Sosyal denge tazminatı ödemelerinden gelir vergisi ve damga vergisi kesintisi yapıldığından, %15 oranındaki gelir vergisi dilimindeki personel için bu tazminatın aylık net miktarı (2020 yılının ilk yarısında) en çok “1.152 TL” olmaktadır.

Geçici 14. Maddenin Sağladığı Kolaylıkların 15/3/2012 Tarihinde Önce İmzalanan Sözleşmelerle İlgili Olduğu, İlk Defa İmzalanacak Sözleşmelerde Uygulanamayacağı

4688 sayılı Kanununun Geçici 14.Maddesi (Ek: 4/4/2012-6289/30 md.) konusuna ilişkin ilk belirlememiz maddenin 15/3/2012 tarihinde önce imzalanan sözleşmelerle ilgili olmasıdır. Madde adından da anlaşılacağı üzere “geçici” bir maddedir. Ve yine madde 15/3/2012 tarihinden önce imzalanmış yani yasa çıktığından mevcut sözleşmelerin akıbeti ile yasadaki düzenlemelere dair düzenlemeler içermekte bazı kolaylıklar getirmektedir. Kısacası geçici 14.madde sadece o tarihte yani 11/4/2012 tarihinde sözleşme imzalamış belediyelerle ilgili olup, daha sonra sözleşme imzalayan belediyelere yönelik bir hak sağlamamaktadır.

Maddenin devamında yer alan “Söz konusu sözleşmeleri 31/12/2015 tarihinden önce sona Buna göre yukarıda da belirtildiği üzere “sözleşmelerinin sona eriş veya fesih tarihini izleyen bir ay içinde sözleşmelerin sona erdiği veya feshedildiği tarih ile bu Kanunda öngörülen toplu sözleşme dönemi sonuna kadarki dönemle sınırlı olmak üzere üçüncü fıkra hükümleri dikkate alınmaksızın 32 nci madde hükümleri çerçevesinde sözleşme yapabilir.”

Bilindiği gibi 32.maddede sözleşme dönemleri belirlenmiş olup, bu dönemler dışında sözleşme imzalanma olanağı yoktur. Bu düzenleme 32.madde uyarınca bahsedilen dönemler dışında sözleşme imzalanmasına olanak sağlamaktadır.

Geçici maddenin çıktığı 2012 yılında mevcut sözleşmelerden süresi “Söz konusu sözleşmeleri 31/12/2015 tarihinden önce sona eren” denilerek 31/12/2015 tarihinden önce süresi sona erecek /fesh edilmiş olanlar için bir düzenleme yapılmaktadır. Böylece “sözleşmelerinin sona eriş veya fesih tarihini izleyen bir ay içinde” idarelere bir istisna imkan getirilmiştir. Buna göre eğer sözleşme bitimi veya feshi halinde toplu sözleşme dönemi ile sınırlı olmak üzere ve 32.maddenin üçüncü fıkrasındaki vergi, personel ve borç durumu sınırlamalarına tabi olmadan 32.madde uyarınca sözleşme düzenleme imkanı verilmiştir.

Peki o zaman Toplu sözleşmelerde yer alan ve yazıda da tarih ve sayısı verilen genel sözleşmelerde geçici 14.madde de yer alan 31/12/2015 tarihinin değiştirilmesine yönelik düzenleme ne anlama gelmektedir.

Söz konusu muafiyet süreleri toplu sözleşmelere eklenen maddelerle uzatılmaktadır. En son 28/8/2019 tarih ve 2019/1 sayılı Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararının Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklar bölümünde Sosyal denge tazminatı süre uzatımı başlıklı 6.maddede yer alan hükümlerle “(1) 4688 sayılı Kanunun geçici 14 üncü maddesinde yer alan “31/12/2015” ibaresi “31/12/2021” şeklinde uygulanır. (2) Bu hüküm çerçevesinde yapılacak ödeme tutan hiçbir şekilde 1 inci maddede yer alan sosyal denge tazminatı oranı ile belirlenecek tutan aşamaz.” yer almaktadır. Böylece sosyal denge imzalanmasında 31/12/2021 tarihinde önce ki o tarihe kadar sözleşmesi bitecek veya feshedilecek sosyal denge sözleşmeleri ki gelecek zamanı işaret etmekte bu sözleşmelerin bitimden itibaren bir ay içinde imzalanmasında “İlgili mahalli idarenin; vadesi geçmiş vergi, sosyal güvenlik primi ile Hazine Müsteşarlığına olan borç toplamının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin yüzde onunu aşması, ödeme süresi geçtiği halde ödenmemiş aylık ve ücret borcu bulunması veya gerçekleşen en son yıla ilişkin toplam personel giderinin, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin belediyelerde yüzde otuzunu, ...aşması hallerinde bu madde kapsamında sözleşme yapılamaz. Sözleşmenin yapılmasından sonra bu koşulların oluşması durumunda mevcut sözleşme kendiliğinden hükümsüz kalır.” Hükümlerine bakılmayacak bir anlamda Kanunla yapılan düzenleme askıya alınacaktır. Çünkü “üçüncü fıkra hükümleri dikkate alınmaksızın” sözleşme yapılabilir sonucuna varılmaktadır.

Geçici 14. Maddenin Sağladığı Diğer İmkanlar

Sağlanan bir avantajda “Ancak 32 nci madde uyarınca toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarın, unvanlar itibarıyla ilgili personele söz konusu sözleşmeler uyarınca yapılmakta olan ortalama aylık ödemenin altında kalması halinde; üçüncü fıkra hükümleri dikkate alınmaksızın 32 nci madde hükümleri esas alınarak 31/12/2015 tarihine kadar uygulanabilecek sözleşmelerde bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte uygulanan sözleşme uyarınca unvanlar itibarıyla ilgili personele ödenen ortalama aylık tutar tavan olarak esas alınabilir. Bu şekilde yapılacak ödemeler kazanılmış hak sayılmaz.” Düzenlemesidir.

Bahse konu geçici 14.maddeye göre; sözleşmeleri 31/12/2015 tarihinden önce sona eren veya mevcut sözleşmeleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra karşılıklı olarak feshedilen kapsama dahil idarelerde sözleşmelerinin sona eriş veya fesih tarihini izleyen bir ay içinde sözleşmelerin sona erdiği veya feshedildiği tarih ile bu Kanunda öngörülen toplu sözleşme dönemi sonuna kadarki dönemle sınırlı olmak üzere; sosyal denge imzalanmasının idarenin borcu, gelir gider oranı gibi 32.maddenin üçüncü fıkrada yer alan hükümleri dikkate alınmaksızın sözleşme yapılmasına olanak

sağlamıştır.

Bu konuya Sayıştay 6.Dairesinin 9.5.2019 tarih ve 667 kararı bağlamında da bakarsak iyi olacaktır. Kararda; geçici 14.maddedeki 31/12/2015 tarihinin 31/12/2017 tarihi şeklinde uzatılmasına ilişkin yorumunda; Bununla birlikte 23.08.2015 tarih ve 29454 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan Üçüncü Dönem Toplu Sözleşme”nin yerel yönetim hizmet koluna ilişkin düzenlemeleri içeren dördüncü bölümünün 1’inci maddesinde; “Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine, 4688 sayılı Kanunun 32 nci maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100’üdür.” Düzenlemesi ve 7’nci maddesinde ise; “4688 sayılı Kanunun geçici 14 üncü maddesinde yer alan “31/12/2015” ibaresi “31/12/2017” şeklinde uygulanır.” denilmektedir.

Buna göre 15.03.2012 tarihinden önce bir sözleşme imzalanmışsa, bu sözleşme, süresi bitinceye kadar geçerli olacaktır. Söz konusu sözleşmenin çeşitli sebeplerle 31.12.2017 tarihinden önce sona ermesi durumunda 31.12.2017 tarihine kadar yeni bir sözleşme imzalanabilecek, yeni sözleşmede unvanlar itibariyle belirlenen tutarın 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu’na göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmesi durumunda, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte yani 11.04.2012 tarihinde uygulanan sözleşme uyarınca unvanlar itibarıyla ilgili personele ödenen ortalama aylık tutar tavan olarak esas alınabilecektir. Diğer taraftan 11.04.2012 tarihinde yürürlükte olan sözleşmede öngörülen sosyal denge tazminatı tutarı, yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutardan düşük ise, bu defa yeni yapılacak sözleşmede öngörülebilecek en yüksek tutar, toplu sözleşmede belirlenen tavan tutar kadar olabilecektir. “Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme uyarınca, sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100’ü olup bu tutar 01.01.2017–30.06.2017 döneminde brüt 912,55 TL, 01.07.2017–31.12.2017 döneminde ise brüt 975,71 TL’dir.” Denilmektedir.

Biraz Daha Tartışalım: İlk Sözleşme Ne zaman

Mahalli idareler seçim dönemini izleyen sözleşme “seçimlik” bir sözleşme olup, bu dönemde sözleşme imzalanması zaten sözleşmesi olan bir belediyede şart değildir. Ama ilk defa sözleşme imzalanacaksa yasal olarak imzalanma imkanı oluşmuş olur. Yani ilk defa sözleşme imzalanması öyle her istendiğinde alınabilecek bir karar değildir.Buna aşağıda değineceğiz.

Mahalli idareler genel seçim tarihini izleyen üç ay içerisinde de toplu sözleşme dönemiyle sınırlı olmak üzere sözleşme yapılabilir dediğimizde toplu sözleşme dönemi yıl sonuna kadar olduğundan (2019) bu döneme kadar sözleşme yapılabilir denilmektedir. Yani yapılacak sözleşme 2019 sonuna kadar olabilmektedir. Bu 2020-2021 konusunu açıklamamaktadır. Ayrıca yapılabilir denilerek yapılmayabilir de denilmektedir. Bu durumda mevcutsa bir sözleşme zaten 2019 sonuna kadar imzalanmıştır. Mevcut değilse ilk defa mahalli idareler seçiminde başlayacaksa bu durumda 2019 sonuna kadar olacaktır. mevcut ve mahalli idareler seçiminde işlem yapılmamışsa bu durumda zaten Eylül ayındaki prosedür devreye girecektir. Eğer mevcut değil ve ilk defa yapılacaksa o zaman da mahalli idareler seçimini izleyen dönemde yapılmış olabilir.

Yok bu dönemde de yapılmamışsa o zaman yine Eylül ayı prosedüre izlenecektir. Eylül ayı prosedürü izlememişse ve mahalli idareler seçiminde de sözleşme imzalanmamışsa bu kez kervan geçmiştir. Artık sözleşme imzalanamaz. Çünkü Yasanın 32.maddesine göre mahalli idare seçimi hariç ancak " toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde" sözleşme imzalanabilir. Bu dönemde seçim sonrası toplu sözleşme dönemi yazıda da değinildiği üzere 31/12/2019 tarihini geçememektedir.

Böylece bir başka sonuca vardıktan sonra ilk defa sözleşme imzalayacak bir belediyenin mahalli idare seçiminde sözleşme imzalamamış olması ve Eylül döneminde sesiz kalması halinde sözleşme imzalamak istiyorum dediğinde imzalayacağı sözleşme 2021 eylül ve kasım ayında 2022-2023 yılı için olacaktır.

Sonuç

Bir çok belediye mahalli idareler genel seçimini izleyen üç ay içinde yeni sözleşmelerini imzaladılar. Ancak unutulmuş bir şey var ki imzalanacak sözleşmelerin süresi yasaya göre en fazla 31/12/2019 tarihini geçemezdi. Bu nedenle toplu sözleşme tarihini izleyen en son Kasım ayı sonu itibarıyla yeni sözleşme imzalanması gerekirken, bu husus unutulmuştur. **İleride sosyal dengenin yasal miktarlarla ödemelerinin dahi kamu zararına konu olabileceğini şimdiden görüyoruz.**

Son olarak sosyal denge sözleşmesiyle aynı kentte ve aynı koşullarda yaşayan kamu görevlileri arasında eşitsizlik yaratan bir uygulamadır. Sosyal denge sözleşmelerinin tüm kamu görevlilerine uygulanması sağlanmalı veya mahalli idareler için ayrıcalık yaratan bu uygulamaya son verilmelidir.

Telefon: +90 (312) 473 84 23

E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA